

Inhoud

Inleiding Handboek Marechaussee	15
Deel I: Organisatie, bestuur en juridisch raamwerk van de Koninklijke Marechaussee	19
1 Adaptatie en continuïteit: Schoksgewijze ontwikkeling van de marechaussee gedurende twee eeuwen	21
<i>J. Smeets en H. Hovens</i>	
1.1 Inleiding	21
1.2 Van oprichting, contractie, stagnatie (1814-1880)	21
1.3 De arbeidersbeweging als katalysator voor uitbreiding (1880-1914)	25
1.4 De Eerste Wereldoorlog (1914-1918)	29
1.5 Het interbellum	31
1.6 Oorlog en bezetting (1940-1945)	34
1.7 De jaren in de woestijn (1945-1988)	37
1.8 Drie decennia van snelle aanpassing (1989-2020)	40
1.9 Epiloog	43
2 Sturing door de staat: Over de relatie van de Koninklijke Marechaussee met haar gezagsdragers	51
<i>M.J. de Weger en G.J. van der Windt</i>	
2.1 Inleiding	51
2.2 De huidige situatie	52
2.3 Vergelijking met krijgsmacht en politie	57
2.4 Historische ontwikkeling	58
2.5 Sturings- en organisatiemodellen	62
2.6 Besluitvorming over taken	64
2.7 Andere gendarmerieorganisaties	68
2.8 Afsluitend	70
3 Juridische grondslagen voor het optreden van de Koninklijke Marechaussee	75
<i>M.D. Fink</i>	
3.1 Inleiding	75
3.2 Ontwikkeling van de politietaak KMar in de Politiewet	75

3.2.1	Wijziging Politiewet	76
3.2.2	Takenartikel Caribisch Nederland	78
3.3	Doel en reikwijdte artikel 4 Politiewet 2012	79
3.4	Samenwerking marechaussee en politie	82
3.4.1	Geografische en extraterritoriale reikwijdte taken KMar	83
3.5	De hoofdtaken van de marechaussee	84
3.5.1	Grenspolitietaken	84
3.5.2	Bewaken en beveiligen van objecten, personen en diensten	87
3.5.3	Internationale en militaire politie(zorg)taak	90
3.6	Afsluitend	91
4	Institutioneel kader Koninklijke Marechaussee	95
	<i>T.J. van Lit, E.R. Muller, C.N.J. Neisingh en D. van Putten</i>	
4.1	Inleiding	95
4.2	Nationale en internationale samenwerking	96
4.2.1	Nationale samenwerking	96
4.2.2	Samenwerking met internationale diensten	105
4.2.3	Analyse van het nationale en internationale netwerk van de KMar	109
4.3	Gezag, toezicht en verantwoording KMar	111
4.3.1	Gezag en beheer	111
4.3.2	Toezicht	112
4.3.3	Politieke verantwoording over de KMar	115
4.3.4	Analyse	117
4.4	Conclusie	119
	Deel II: Taken en rollen van de Koninklijke Marechaussee	123
5	Intelligence vanuit het perspectief van de Koninklijke Marechaussee	125
	<i>J. Witte, C. Ewoldt, B. Hulsbosch en M. den Hengst</i>	
5.1	Inleiding	125
5.1.1	Algemeen	125
5.1.2	Positionering afdeling Intelligence binnen de Koninklijke Marechaussee	126
5.1.3	Onderscheid signalen, data, informatie, en intelligence	128
5.1.4	Leeswijzer	128
5.2	Intelligence toegepast in verschillende contexten	129
5.2.1	Intelligence toegepast in de militaire context	129
5.2.2	Intelligence toegepast in de context van de grenspolitietaken: het Common Integrated Risk Analysis Model (CIRAM)	132
5.2.3	Intelligence toegepast in de context van de opsporing	134
5.3	Intelligencecyclus	135
5.3.1	Stap 1 van de intelligencecyclus: initiatie	135
5.3.2	Stap 2 van de intelligencecyclus: verzamelen	135

5.3.3	<i>Stap 3 van de intelligencecycle: verwerken</i>	137
5.3.4	<i>Stap 4 van de intelligencecycle: verspreiden</i>	138
5.4	Kaders doorlopen intelligencecycle	139
5.4.1	<i>Kansen</i>	140
5.4.2	<i>Kaders</i>	141
5.5	Een blik op de toekomst	142
5.6	Conclusie	143
6	De Koninklijke Marechaussee: Van oudsher ordehandhaver	147
	<i>T. van Ham, M. Rovers, J. Roede en T. Ellerman</i>	
6.1	Inleiding	147
6.2	Juridisch kader openbare ordehandhaving door de KMar	152
6.3	Grootschalige reellen: wetenschappelijke inzichten	155
6.4	Public order management: Theorie en praktijk	159
6.5	Tot slot	164
7	Opsporing marechaussee: Reflectie op kansen en uitdagingen	167
	<i>N. Kop, J. Wezemer en M. Oolbekkink</i>	
7.1	Inleiding	167
7.2	Rol en organisatie opsporing KMar	168
7.2.1	<i>Opsporing algemeen</i>	168
7.2.2	<i>Juridisch kader en gezag</i>	169
7.2.3	<i>Organisatie van de opsporing</i>	170
7.2.4	<i>Sturing op de opsporing</i>	174
7.2.5	<i>Integrale samenwerking als speerpunt</i>	175
7.3	Opsporing in de praktijk	177
7.3.1	<i>Migratie</i>	177
7.3.2	<i>Opsporingstaak luchthavens</i>	180
7.3.3	<i>Samenwerking Caribisch gebied en internationaal</i>	181
7.3.4	<i>Inzet voor defensie: in Nederland en wereldwijd</i>	183
7.4	Opsporing nu en toekomst	184
7.4.1	<i>Tactische, Specialistische opsporing en opsporingsondersteuning</i>	184
7.4.2	<i>Diversiteit en innovatie binnen de opsporing</i>	186
7.4.3	<i>Ontwikkelingen vanuit politiek en samenleving</i>	187
7.5	Tot slot	187
8	Informatie Gestuurd Optreden vanuit het perspectief van de Koninklijke Marechaussee	193
	<i>E.J. de Waard, P.H.M. van Kuijk en J. Witte</i>	
8.1	Inleiding	193
8.2	Korte geschiedenis van het IGO-concept bij politie en krijgsmacht	194
8.3	De werking van IGO als algemeen sturingsprincipe	197
8.4	Het bereiken van gewenste effecten in een netwerk van nationale en internationale partners	205

8.5	De organisatorische uitdagingen van IGO	208
8.6	Slot	212
9	De uitoefening van de grenspolitietaken door de Koninklijke Marechaussee	217
	<i>P. Wolfen M.A.H. van der Woude</i>	
9.1	Inleiding	217
9.2	De Europese context van grenspolitietaken	218
9.2.1	Randvoorwaarden voor een Europees gedeeld grensbeheer	219
9.2.2	Observaties	221
9.3	Geïntegreerd grensbeheer	222
9.4	De organisatie van grenspolitietaken bij de Koninklijke Marechaussee	228
9.4.1	Grenstoezicht	228
9.4.2	Toezicht aan de binnengrenzen	230
9.4.3	Dilemma's voor de uitvoering	235
9.5	Informatie Gestuurd Optreden en Future Borders	237
9.5.1	Automatisering en informatisering	237
9.5.2	Grenscontroles in de toekomst	242
9.6	Ter afsluiting	244
10	De marechaussee in dienst van internationale vrede en veiligheid	247
	<i>H. Hovens en P. Neuteboom</i>	
10.1	Inleiding	247
10.2	De evolutie van de politiecomponent binnen crisisbeheersingsoperaties	248
10.3	Het politie-element, stabiliteitsoperaties en de veiligheidskloof	251
10.4	De marechaussee en politiemijsies tot nu toe	255
10.5	De marechaussee en politiemijsies: Heden en toekomst	261
10.6	Belemmering voor expeditieaire inzet	263
10.7	Tot slot	265
11	De Koninklijke Marechaussee-liaisonofficier als militair diplomaat	273
	<i>M. Grandia Mantas en M. Helgers</i>	
11.1	Introductie	273
11.2	Militaire diplomatie als capaciteit	275
11.3	Professionalisering militaire diplomatie	278
11.4	Militaire diplomatie in het informatiedomein	280
11.5	Taken en inzet LO-KMar	282
11.6	Casus hulpgoederen voor Ivoorkust	283
11.7	Casus inzet Nederlandse schepen voor operatie INDALO	284
11.8	Casus opsporing, aanhouding en uitlevering van een Nederlandse topcrimineel	286
11.9	Bevindingen casus over rol van KMar-LO als capaciteit voor militaire diplomatie	289
11.10	Conclusie	290

Deel III: Ethiek, cultuur en professionalisering van de Koninklijke Marechaussee	293
12 Bijzondere eenheden Koninklijke Marechaussee	295
<i>J. Timmer en J. van Horn</i>	
12.1 Inleiding	295
12.2 Gendarmerie en politie	296
12.3 Geschiedenis en hoofdtaken	298
12.3.1 <i>Geschiedenis en ontwikkeling</i>	298
12.3.2 <i>Bevoegde gezaghebbenden en hoofdtaken</i>	300
12.4 Bewaken & Beveiligen	301
12.4.1 <i>Inleiding</i>	301
12.4.2 <i>Nationale taken binnen het stelsel van B&B</i>	301
12.4.3 <i>Ontwikkelingen binnen het stelsel B&B</i>	302
12.4.4 <i>Internationale taken op het gebied van B&B</i>	303
12.5 Speciale interventies en arrestatie	304
12.5.1 <i>Inleiding</i>	304
12.5.2 <i>Interventie</i>	305
12.5.3 <i>Arrestatie</i>	307
12.6 Opsporingsondersteuning	310
12.7 Bijzondere opdrachten	310
12.8 Slot	313
13 Militaire politietaken: De marechaussee als combat gendarme	321
<i>E. van Veenendaal en A.L. Judge-Heijboer</i>	
13.1 Inleiding	321
13.2 KMar in het militaire domein	322
13.2.1 <i>Militaire politiefunctie van de KMar</i>	323
13.2.2 <i>Behoeftte aan de militaire politiefunctie</i>	325
13.2.3 <i>MP-gap</i>	325
13.3 De MP-ontwikkeling	326
13.3.1 <i>De MP-taken van de KMar</i>	328
13.4 Nederlands beleid	331
13.4.1 <i>Algemeen militair beleid</i>	331
13.4.2 <i>Beleid m.b.t landoptreden</i>	331
13.4.3 <i>Militair politiebeleid</i>	332
13.5 Doctrine	333
13.5.1 <i>Doctrine Militaire Operaties</i>	334
13.5.2 <i>Doctrine MP-optreden</i>	335
13.6 Militair Politie Operationeel Concept KMar	337
13.6.1 <i>MP-optreden KMar</i>	338
13.6.2 <i>MP-toolbox</i>	339
13.6.3 <i>Provost Marshal Office</i>	340
13.7 Conclusie	341

14	Integriteit binnen de Koninklijke Marechaussee	345
	<i>B.J. Rinsampessy en L. Heres</i>	
14.1	Introductie	345
14.2	Integriteit als ongrijpbaar fenomeen	346
14.3	Morele vraagstukken en integriteitsrisico's bij de KMar	353
14.4	Het borgen en bewaken van integriteit	355
14.5	De integriteitsorganisatie van de KMar	358
14.6	Tot slot	366
15	Professionalisering en opleiding bij de Koninklijke Marechaussee: Een leven lang leren	373
	<i>E. de Waard en E. van Veenendaal</i>	
15.1	Introductie	373
15.2	Een leven lang leren	374
15.3	Het onderwijs- en kennisbeleid van de KMar in beweging	375
15.4	De opleidingsstelsels voor officieren, onderofficieren en manschappen	379
15.5	Een leven lang leren binnen de KMar onder de loep	386
15.6	Conclusie	393
16	Diversiteit, inclusie en leiderschap bij de Koninklijke Marechaussee	397
	<i>S. Çelik, A.M. Keijer en J.H. Blom</i>	
16.1	Inleiding	397
16.2	Kijkkader voor diversiteit en inclusie	399
16.3	Perspectieven op diversiteit	401
16.4	Inclusieve werkomgeving	405
16.5	Human Resource Management en leiderschap	407
	Deel IV: De rol van de Koninklijke Marechaussee in de aanpak van onveiligheid	415
17	De Koninklijke Marechaussee en publiek-private crisissamenwerking in het veiligheidsdomein op Schiphol	417
	<i>E.E. van der Molen en P.L.J. Bos</i>	
17.1	Samenwerken in het veiligheidsdomein	417
17.2	De taken en verantwoordelijkheden van de KMar in relatie tot andere organisaties werkzaam op de luchthaven Schiphol	419
17.3	De andere spelers en hun rollen	420
	17.3.1 <i>Gezagdragers</i>	420
	17.3.2 <i>Andere partijen</i>	421
17.4	Rampen	426
17.5	Wijze van samenwerken, de veiligheidsketen en structuren	429
17.6	Structuren voor samenwerking op Schiphol	433
17.7	Aandachtspunten voor de KMar in publiek-private samenwerking	435

17.8	Aandachtspunten voor de KMar ten aanzien van PPS	439
17.9	Conclusie	441
18	De rol van de Koninklijke Marechaussee in de rechtsstaat	445
	<i>A. van Vark en M. Beuving</i>	
18.1	Introductie	445
18.2	Democratische rechtsstaat: definitie en trends	447
	18.2.1 <i>Definitie</i>	447
	18.2.2 <i>Democratische rechtsstaat onder druk</i>	448
18.3	Hybridisering van politie en krijgsmacht	450
18.4	Gendarmeries in een democratische rechtsstaat	453
18.5	De rol van de KMar in de rechtsstaat	455
	18.5.1 <i>Ontwikkelingen</i>	455
	18.5.2 <i>Dilemma's</i>	458
18.6	Conclusie	462
19	De rol van de Koninklijke Marechaussee in de aanpak van terrorisme, gewelddadig extremisme en radicalisering	469
	<i>M.G.W. den Boer en M.M. Pannekoek</i>	
19.1	Inleiding	469
19.2	De aanpak van terrorisme en radicalisering door de KMar vanuit Europees perspectief	470
19.3	De rol van de KMar in de nationale aanpak van terrorisme en radicalisering	474
19.4	De uitvoering van de CTER-taak door de KMar binnen haar taakvelden	480
19.5	KMar als sensor, IGO en trends en ontwikkelingen binnen het dreigingsdomein	485
19.6	De internationale bijdrage van de KMar in het CTER-domein	490
19.7	Slotbeschouwing	493
20	Koninklijke Marechaussee als bestrijder van ondermijnende criminaliteit	499
	<i>M. Oolbekkink, J.A. Trompert en W. Slingerland</i>	
20.1	Inleiding	499
20.2	Aard, omvang en schade van ondermijnende criminaliteit	499
	20.2.1 <i>Ondermijning in Nederland</i>	501
	20.2.2 <i>Effecten van ondermijnende criminaliteit</i>	502
20.3	Wat doet de Nederlandse overheid tegen ondermijnende criminaliteit?	503
20.4	De rol van de KMar bij de beheersing van ondermijnende criminaliteit	505
	20.4.1 <i>Poortwachter op de grens en bij lucht- en zeehavens</i>	506
	20.4.2 <i>Militaire politie voor een integere krijgsmacht</i>	507
	20.4.3 <i>Partner in het stelsel Bewaken en Beveiligen</i>	508

20.4.4	Nationale multidisciplinaire samenwerking	509
20.4.5	Zicht op ondermijning vergroten door het Strategisch Kenniscentrum (SKC)	510
20.5	De komende jaren	511
21	De marechaussee en het cyberdomein	515
	<i>B. van den Berg, E. Noordzij en M. Gerritsen</i>	
21.1	Cyberspace: de ruggengraat van de samenleving	515
21.2	Het cyberdomein: een veelheid van uitdagingen én kansen	516
21.3	Het digitale domein en de marechaussee	518
21.3.1	<i>Handhaving</i>	519
21.3.2	<i>Opsporing</i>	519
21.3.3	<i>Inlichtingen</i>	519
21.4	De werkzaamheden van de marechaussee in relatie tot het digitale domein	520
21.4.1	<i>Digitale opsporing</i>	520
21.4.2	<i>Digitale Intelligence</i>	523
21.5	Prevent, detect, respond, governance: acteren in het digitale domein	527
21.6	Prevent, detect, respond en governance binnen de Koninklijke Marechaussee: Een evaluatie	529
21.6.1	<i>Handhaving: preventie met ruimte voor groei</i>	530
21.6.2	<i>Opsporingstaken: inzet op detectie en respons</i>	530
21.6.3	<i>Intelligence: inzet op preventie, maar ook op detectie en respons</i>	531
21.6.4	<i>Governance: het vergeten domein?</i>	532
21.7	Tot besluit	533
22	De rol van de Koninklijke Marechaussee bij de aanpak van onveiligheid in het Koninkrijk der Nederlanden (Carib)	537
	<i>C. Ernstsen en Y. Bulet</i>	
22.1	Inleiding	537
22.2	Caribische deel van het Koninkrijk, een bewogen historie in een complexe regio	538
22.2.1	<i>Historie als context voor het heden</i>	538
22.2.2	<i>Van kolonies tot de staatkundige vernieuwing op 10-10-10</i>	539
22.2.3	<i>Het Koninkrijk der Nederlanden in de Caribische regio</i>	541
22.3	Ontwikkelingen sinds 10-10-10	542
22.3.1	<i>Veiligheidssituatie</i>	542
22.3.2	<i>Landspakketten</i>	543
22.4	Invloed van toekomstige bedreigingen op werkzaamheden KMar in Caribisch gebied	545
22.4.1	<i>Georganiseerde misdaad en ondermijning ook in het Caribisch gebied een toenemend probleem</i>	545
22.4.2	<i>Irreguliere migratie en migratiecriminaliteit als ondermijning van de economie en veiligheid</i>	547

22.5	De rol en taken van de KMar in het Caribische deel van het Koninkrijk	548
22.5.1	<i>Militaire Politiezorg als een Koninkrijkaangelegenheid</i>	549
22.5.2	<i>De politietaken van de KMar in het Caribisch gebied</i>	550
22.5.3	<i>Bijstand</i>	552
22.6	De rol van de KMar, nu en in de toekomst	555
22.6.1	<i>Lokale samenwerking is de sleutel naar de toekomst</i>	556
22.6.2	<i>Regionale en internationale samenwerking – verstoren aan de voorkant</i>	558
22.6.3	<i>Informatiedeling als wapen tegen georganiseerde misdaad en ondermijning</i>	559
22.6.4	<i>Gegevensverstrekking</i>	559
22.7	Tot slot	560
23	De Koninklijke Marechaussee en onveiligheid op het vliegveld en in de haven	565
	<i>E. Bervoets, J. Clayden en W. Woudstra</i>	
23.1	Inleiding	565
23.2	De marechaussee op de lucht- en zeehavens	566
23.3	Onveiligheid op lucht- en zeehavens: Thema's en ontwikkelingen	573
23.4	Onveiligheid op lucht- en zeehavens: Feitelijke aanpak	582
23.5	Slot	585
24	Over de toekomst van de Koninklijke Marechaussee	589
	<i>M.G.W. den Boer, I. van Kemenade, J.A.J. Leijtens, E.R. Muller en J. Roede</i>	
24.1	Inleiding	589
24.2	Ontwikkelingen, trends, kansen en bedreigingen	591
24.3	De rol van de KMar in het veranderende veiligheidsdomein	594
24.4	Innovatie en technologie bij de KMar	600
24.5	De toekomst van de KMar	602
	Auteurs	609
	Trefwoordenregister	615
	Serie Handboeken Veiligheid	627